

Модуль 3. Хореографія освіти: стандартизація чи персоналізація?

Лекція 27. Особистість учнів та методи навчання, або методика навчання – спільний танок

Яким чином вибудовуються педагогічні дослідження, які присвячені розробленню методик навчання? Приміром, ми маємо невтішний рівень навченості, збираємо дані, інтерпретуємо, дошукуємось підґрунть: чому так погано? Потім, спираючись на перевірені теорії, розробляємо проект навчання (цілі, зміст, методи, форми, результат) - певну систему педагогічних впливів - і впроваджуємо її в реальність. На останньому етапі дослідження ми доводимо, що наша експериментальна система навчання (методика) є дієвішою, ніж традиційне навчання. Так має бути в ідеалі.

З іншого боку, маючи такий потужний науковий потенціал у вигляді докторів та кандидатів педагогічних наук, ми маємо доволі скромні досягнення в освіті. Фундаментальною причиною цього, з моєї точки зору, є те, що педагогіка в тоталітарній країні обслуговувала ідеологічні цілі і майже не переймалася фактами, втім як і решта гуманітарних наук, які зазвичай виступають носіями суспільних цінностей.

Західні дослідники давно дійшли висновку, що неможна огульно стверджувати, що один метод навчання є ліпшим за інший. Метод навчання завжди взаємодіє з особистістю учня. Відтак ті методи, що найліпше підходять для навчання екстравертів, можуть виявитися дискримінацією інтровертів і навпаки. Те саме стосується і такої характеристики, як «урівноваженість - неурівноваженість».

Якщо говорити про темперамент (вроджену стійку властивість людської психіки, що визначає реакції людини), то виділяють чотири типи: 1) сангвінік (екстравертивний та урівноважений); 2) флегматик (інтровертивний урівноважений); 3) меланхолік (інтровертивний та неурівноважений); 4) холерик (екстравертивний і неурівноважений). Цей поділ здійснюється на підставі двох шкал: 1) екстравертивність - інтровертивність; 2) урівноваженість - неурівноваженість.

Досліджуючи умови навчання протягом здобуття освіти на всіх рівнях, науковці дійшли висновку, що початкова школа та перші класи середньої школи більше улаштовані під екстравертів: багато групових форм роботи, часта зміна видів діяльності, все дуже рухливе й емоційне. Натомість старші класи школи та навчання у виші більше улаштовані під інтровертів.

З іншого боку, у нас є дві стратегії навчання: 1) формальна - надати узагальнення та факти у готовому вигляді та дати завдання на застосування їх - це шлях виховання виконавця; 2) створити проблемну ситуацію, надати факти, а узагальнення та застосування учня дошукуються самостійно - це шлях виховання творця. Перша стратегія - є стратегією пасивного навчання; друга є стратегією активного навчання.

Зупиніться і подумайте над запитанням: чи буде залежати ефективність застосування тієї чи іншої стратегії від особливостей темпераменту?

Дослідження свідчать, що урівноважені учні показують кращі результати, якщо їх ставлять у позицію дослідників, а неурівноважені ліпше навчаються за формальної стратегії освіти. Урівноважені люди мають кращі шанси налагодити стосунки з невизначеністю, а це, як правило, шлях до успіху.

З чого варто починати? Для початку потрібно знати, хто у вас сидить в аудиторії та добирати ті стратегії, які найбільш пасують вашій аудиторії, проте, разом з тим, поступово застосовувати менш прийнятні для них стратегії та тим самим забезпечувати їх розвиток.

Як ви гадаєте, чи можна змінити темперамент, тобто вроджену стійку властивість психіки людини?

З юних років мене цікавила психологія і я проводив тестування свого темпераменту. В юнацтві я потрапляв до категорії сангвініків, після 15 років роботи в університеті став потрапляти до флегматиків, а минулого року тест сказав мені, що я - амбіверт. Як можна пояснити таку траєкторію руху? Екстравертивність та інтровертивність, як стверджують науковці, залежить від рівня збудження кори головного мозку: екстраверти мають низький рівень збудження кори головного мозку, а інтроверти - високий. Відповідно для того, аби почуватися комфортно, екстраверти шукають собі пригоди, щоб підвищити рівень збудження кори головного мозку. Натомість інтровертивних людей зайві подразники доводять збудження кори головного мозку до фізіологічно неприємного рівня. Чим я займаюсь усе своє життя? Розумовою діяльністю, тобто постійним збудженням кори головного мозку.

Вкрай важливо усвідомлювати, що уроджені якості - це лише певна стартова позиція, а де ви фінішуєте ніхто знає.